

MÜTEVAZİLİK VE İNFAK ANLAYIŞI

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm

el-Hamdü li'llâhi Rabbi'l-âlemin ve'l-âkibetü li'l-müttekîn es-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ Muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn. İ'lemû eyyühe'l-ihvân, enne efdale'l-kitâbı kitabu'llâh, ve enne efdale'l-hedyi hedyü Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhtesin bid'atün ve külle bid'atin dalâletün, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-Nebiyi sallallahu aleyhi ve sellem ve ennehû kâle:

طُوبَى لِمَنْ تَوَاضَعَ فِي غَيْرِ مَنْقَصَةٍ، وَذَلَّ نَفْسَهُ فِي غَيْرِ
مَسْكَنَةٍ، وَأَنْفَقَ مِنْ مَالٍ جَمَعَهُ فِي غَيْرِ مَعْصِيَةٍ
وَخَالَطَ أَهْلَ الْفِقْهِ وَالْحِكْمَةِ وَرَحِمَ أَهْلَ الذَّلَّةِ
وَالْمَسْكَنَةِ، طُوبَى لِمَنْ ذَلَّ نَفْسَهُ وَطَابَ كَسْبُهُ،
وَحَسُنَتْ سَرِيرَتُهُ، وَكَرِمَتْ عَلَانِيَتُهُ، وَعَزَلَ عَنِ

النَّاسِ شَرَّهُ، طُوبَى لِمَنْ عَمِلَ بِعِلْمِهِ، وَأَنْفَقَ الْفُضْلَ
مِنْ مَالِهِ، وَأَمْسَكَ الْفُضْلَ مِنْ قَوْلِهِ

Tûbâ li-men tevâdaa fî-ğayri menkasatin ve zelle nefsehû fî-ğayri meskenetin ve enfeka min-mâli cemeahû fî-ğayri ma'siyetin ve hâleta ehle'l-fıkhi ve'l-hikmeti ve rahime ehle'z-zilleti ve'l-meskeneti, tûbâ li-men zelle nefsehû ve tâbe kesbühû ve hasünet serîretühû ve kerümet alâniyyetühû ve azele ani'n-nâsi şerrehû, tûbâ li-men amile bi-ilmihî ve enfeka'l-fazle min-mâlihî ve emseke'l-fazle min-kavlihî.¹

Sadaka Resûlullah fî mâ kâl ev kemâ kâl.

¹ Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, V, 75-76, r. 3116; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, V, 71, r. 4615-4616; Taberânî, *Müsnedü's-şâmiyyîn*, II, 56, r. 912; Kudâ'î, *Müsnedü's-Şihâb*, I, 360, r. 615; İbn Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, LVIII, 349; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, X, 229, r. 17701; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XV, 917, r. 43582; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-sahâbe*, II, 1129, r. 2833; İbn Abdülberr, *Câmi'u beyâni'l-ilm*, I, 688, r. 1211; Sehâvî, *Mekâsidü'l-hasene*, I, 443, r. 662; İbn Ebî Âsım, *el-âhâd ve'l-mesâni*, V, 255, r. 2782; Temmâm, *Fevâid*, I, 208, r. 491; Sülemî, *Tabakâtu's-süfiyye*, I, 296; Gümüşhânevî, *Râmûz*, 313, r. 4.

Berberce istiğfar edelim:

Estağfirullah, Estağfirullah, Estağfirullah, Estağfirullah, Estağfirullah el-Azîm el-Kerîm ellezî la ilahe illâ hû el-hayye'l-kayyûmü ve netûbü ileyh ve nes'elühü't-tevbete ve'l-mağfirate ve'l-hidâyete lenâ innehû hüve't-tevvâbü'r-rahîm. Tevbete abdin zâlimin li-nefsihî lâ yemlikü li-nefsihî mevten ve lâ hayâten ve lâ nüşûra.

Allahümme salli salâten kâmileten ve sellim selâmen tâmmen alâ seyyidinâ Muhammedin'illezî tenhallu bihi'l-ugadü ve tenfericü bihi'l-kürabü ve tügdâ bihi'l-havâicü ve tünâlü bihi'r-rağâibü ve husnü'l-havâtimi ve yüstesga'l-ğamâmü bi-vechihi'l-Kerîmi ve alâ-âlihî ve sahibihî fî-küllü lemhatin ve nefesin bi-adedi külli ma'lûmin lek.

a. Tûbâ, bir tebşir alametidir. Cennette bir ağaçtır.

“Müjde olsun o insana ki kendisine noksan vermeden tevazu sahibidir. Nefsini miskinlik derecesine düşürmemek üzere zelîl görür.” *Ve enfeka min-mâli cemeahû fî-ğayri ma'siyetin.* “Günahları olmamak şartıyla malını hayırlara infak eder.”

Bunlara müjde olsun.

“Bununla beraber ehl-i fıkıh ve ehl-i hikmete karışır, onlarla beraber oturup kalkar. Zillet sahiplerine, miskinlere, gariplere, fukarâya, zuafâyâ acır.”

“Yine müjde olsun o insana ki nefsini zelil kılmıştır ama içi temizdir, dışı da güzeldir. Ve şerrini insanlardan uzak etmiştir.”

“Yine müjde olsun o insana ki ilmiyle âmildir, malının fazlasını infak eder. Sözü'nün fazlasını da tutar.”

Amasya'da bir Hocaefendi var. Ara sıra bize bazı şeyler yazar. İmâm-ı Şâfiî'nin bir şiirini yazmış. Ondan bazı kısımlarını size de duyurmak istedim. Bu şiirinde İmam Şafiî hazretleri dünyayı zemmediyor.

Dünyayı zemmetmekle beraber diyor ki;

Fedâ anke fudulâtü'l-umûr. “Yaptığın işlerin lüzumsuz kısımlarını terk et.”

Çünkü;

Harâmün ala nefsi'ttâkî irtikabuhâ.
“Dünyanın fuzûlî işlerini terk etmemek mütakâîlere haramdır.”

“Dünyanın fazla işleriyle meşgul olmak müttakî insanlara haramdır.” Çünkü ömürlerini boşu boşuna zâyî etmiş olurlar.

“Şunu da yapacağım, bunu da yapacağım; onu da yapayım, bunu da yapayım” derken bir gün Hz. Azrail gelir, alır, götürür, vesselam.

Harâmün alâ nefsi't-tukâ irtikabuhâ. “Bu dünyanın şusuna busuna iltifat ederek ömrünü zâyî etmek, müttakî olan Allah’ın sevgili kullarına haramdır.”

Vema hiye. “Bu senin dünya dediğin şey, taşıyla toprağıyla.” *Illâ cîfe* “Bir cîfeden ibarettir.” *Aleyhâ kitâbü'l hemme hünne.* “Bu dünyanın içinde bir takım kelpler vardır ki onların bütün dertleri o dünyayı toplamaktır.”

Dünyayı toplamak, dünya ile meşgul olmak arzusunda bulunan bir takım kelpler vardır. Eğer sen bu dünyayı sahibine bırakırsan, teslim edersen, karışmazsan rahat edersin. Eğer “Ben de buradan nasibimi alacağım.” diyerek uğraşırsan o kelpler seni rahat bırakmaz.

“Kelpiler seni orada boş bırakmazlar.”

Şu sözü iyi dinleyiniz.

Fe tûbâ linefsin. “Tûbâ’dan olmak üzere okuduğum şey,

Fe tûbâ linefsin. “O nefse müjdeler olsun ki. Evinin en derin köşesini vatan edindi.”

Evinden dışarıya çıkmıyor. İbadet-i taatiyle meşgul, dünyanın o cîfesinin içinde değil.

“Hem kapısını kapatmış hem de perdesini indirmiş.”

İnsanlarla alakasını kesmiş. İmâm Şâfiî’nin sözüdür. Tabi onlar çok tecrübeli insanlar. Bizim nefsimiz bunları kabul etmez.

“Ya öyle olur mu hiç? Biz vatana hizmet etmeyecek miyiz?” deriz.

“Bu insanlara hizmet etmeyelim mi? Fekaraya hizmet etmeyelim mi? Zuafaya hizmet etmeyelim mi? Kazanmayalım mı? Ne yapalım, böyle oturmakla olur mu hiç? Bak adam aya gidiyor, durmadan icatlar yapılıyor. Biz böyle kapıları kapatırsak, şundan bundan

ünsiyetimiz, alakamız kesilirse sonra ne olur bizim hâlimiz? Neslimiz ne der bize?"

Sen de meydana çık, sen de o kelpilerle uğraş bakalım. Bakalım âhiretin mi güzel olur, dünyanın mı güzel olur. Sana lazım olan dünya mıdır, âhret midir?

O aya gitsin. Onun gayesi dünyadır. O dünyalık bir adamdır. Bizim gayemiz âhret-tir. Dünyadaki gayenin ne kıymeti olacak, işte en nihayet 70-80 dedi mi alır, giderler adamı. Ondan sonra ay da gök de yer de senin olsun, ne olacak?

Sana lazım olacak ebediyettir. Burası fânî alemdir. Daha bu fânî âlemin fâniliğine inanamadıysan uğraş da dur. Eğer buranın fâniliğini, âhiretin de bakiliğini anladıysan ona göre hareket edersin.

Onun için *tûbâ*'lar çoktur.

طُوبَى لِمَنْ هُدِيَ لِلْإِسْلَامِ وَكَانَ عَيْشُهُ كَفَافًا وَقَنِعَ بِهِ.

*Tûbâ li-men hüdiye li'l-İslâmi ve kâne ayşühû kefâfen ve kania bih.*²

b. İslâm yoluna giren insana müjdeler olsun

Tûbâ li-men hüdiye li'l-İslâmi. “İslâm yoluna giren insana müjdeler olsun.”

İslâm yoluna giren o insana ne mutlu! Onun için bu zât yine bir yazısında Fuzûlî'nin sözünden yazmış, onu buraya almamışım.

Diyor ki;

“Tabiat-ı insâniye rahat, zevk ister. İnsanın tabiati hilkat itibariyle yaşama ve sürura meyyaldir. Onun için ehli o tarafa doğru meyleder.”

İbadet, taat, oruç, riyazet, bunlar zordur. Onun için bunun ehli azdır, zevk-i sefânın ehli çoktur. Böyle riyazet, ibadet,

² Tirmizî, “Zühd”, 35, r. 2349; Ahmed b. Hanbel, VI, 19, r. 23944; İbn Hibbân, *Sahîh*, II, 480, r. 705; Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 90, r. 98; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, X, 386, r. 11793; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, XVIII, 305, r. 786; Kudâ'î, *Müsnedü's-Şihâb*, I, 361, r. 616; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, II, 447, r. 3931; III, 392, r. 7101; İbnü'l-Mübârek, *ez-Zühd ve'r-rekâik*, I, 194; Gümüşhânevî, *Râmûz*, 313, r. 5.

taat ehilleri de azdır. Onun için küfür çoktur. İslâm'a hâdim, tam müslüman azdır.

Doğru mu, değil mi?

Onun için; *Tûbâ li-men hüdiye li'l-İslâmi*. “Ne güzel İslâm dininde hidayet bulmuş, Allah'ın yolunda yürüyen, iman etmiş, İslâm'a girmiş, İslâm'ın emirlerine itaat etmiş.”

İslâm olmak *Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah* demektir ama bu bir kapıdır. Kapıdan içeriye girmektir. Ama asıl müslüman, Allahu Teâlâ'nın emirlerine bilâ itiraz boyun büken, yasaklarından bilâ itiraz uzak kalan adamdır.

Müslümanlık, teslimiyettir. Müslüman Allah'ına teslim olmuştur. Allah'ın emirlerine mûtî, yasaklarından içtinap eden bir insan, ne güzel bir müslümandır, ona müjde olsun!

Ve kâne ayşühû kefâfen ve kania bih. “Onun maişeti de kifaf miktarıdır.” Yeter miktarıdır, bol, fazla değildir.

Ve enfakad fazle min mâlihî. “Eline fazla geçerse onu infak ediyor.” Elinde tutmuyor. O tutmamak müjdeyi mucip oluyor, âhi-

ret saadetini arttırıyor. Topla, sakla, gözünü yum, mirasçılarının güzelce yer. Nerede yerse yer. Sen onun vebalini taşırsın.

Onun için *ve kâne ayşühû kefâfen*. “Benim param çok, malım çok” diye parasını zevk-ü sefa yoluna değil, Allah yoluna harcar.

Ve kana bihî. “Allahu Teâlâ’nın verdiği-ne de kanaat eder.”

Kimsenin malında mülkünde gözü olmaz. “Vay bunun kocaman apartmanları olsun da bankalarda sürülerle parası olsun da ben böyle sürüneyim.”

Olur mu bu?

“Ben onun canına okurum.” diyerek ormanları yakarlar, insanları öldürürler. Çeşitli hileler yaparlar, bankaları soyarlar, bilmem ne yaparlar. İşte bu kanaatsizliğin göstergesidir.

Tûbâ bunlara değildir.

Tûbâ. “Müjde olsun o insana ki Allah onu İslâmiyet’le müşerref kılmış.” Bir de yaşayışı İslâm hayatı üzerinedir, fuzûlî değildir. Artıkları varsa onları da ehl-i ihtiyacın ihtiyaçlarına verir.

Şurada dün akşam bir sünnet cemiyeti münasebetiyle komşu camiin otuz, otuz beş kadar hafız efendisi gelmişler. Benim habirim olmadı. Burada sıralanmışlar. Ben onları mahalle çocukları zannettim. Sünnet sahibinin komşuları zannettim. Halbuki onlar Kur'an kursunun talebeleriymiş.

Bu çocuklara sordum;

“Çocuklar nereden geliyorsunuz?”

Onların kimisi Erzurum'dan, kimisi Çorum'dan, kimisi Konya'dan, kimisi Hanya'dan toplanmış gelmişler. Yedi yaşından on beş yaşına kadar ufacık çocuklardı. Kur'an okumaya devam ediyorlar, çalışıyorlar.

Bunlar için dediler ki;

“Çok zaruret ve meskenet içindeler. Ona yalvaracağız, buna yalvaracağız. O beş kuruş verecek, o on kuruş verecek, biz de bu otuz beş tane çocuğu besleyeceğiz, orada Kur'an öğrenecekler.”

“Bu akşam getirin çocukları da yemek yesinler.” dedim.

Eyüp Sultan'ın imam efendisi yine geldi:

“Üç tane çocuğum var. Onlar yüksek tahsildeler. Fakat benim gücüm bunları okutmaya yetmiyor.” dedi.

“Şimdi bazı çocuklara burs veriyorlar. Bu çocuklara burs da alamadım. Vermediler. Ne yapalım?” dedi, bizden bir medet bekledi.

Tabi biz de hep âciz insanlarız. İçim sızladı ama elimden bir şey de gelmedi. Çünkü böyle bir tutanağımız da yok.

Ne olur, bir mahallenin bir camisi var. Bir mahalle, bir de camisi var. Bir mahalle camisinin cemaati nasıl olur da beş on kişiye böyle bakamaz?

İşte bunlar hep bizim kanaatsizliğimizin baş delilidir. Bu iş zorla olmaz, severek olması lazımdır.

Burada beş on çocuk var, barınıyor. Tabi kışın soğukta donuyorlar. “Bir kalorifer yapalım. Hem camiye de bir tane kol verelim.” dediler.

Camide biz de üşüyoruz tabi. Hem camimiz sıcacık olur hem çocuklar rahat eder. Eder ama onu getirip de kimse oraya koyuvermiyor ki. Hep para istiyorlar. Parayı ver-

mek için beş kuruş, on kuruş, beş lira, on lira bu işi yapmıyor. Şimdi en aşağı biner liradan kapı açılırsa arkası gelecek. Fakat bunu da derken herkesin ödü kopuyor.

Bir arkadaş kapıyı çalsa dese ki: “Bir hayır yapacağız, siz de bu hayra iştirak etmez misiniz?”

Hemen kapıyı üstüne kapatan oluyormuş, Allah esirgeye.

Ama bunların içinde ashâb-ı mürüvvet de oluyor.

Geçen bir hanımefendi geldi; “Sizin camiye çok kirli gördüm.” -Bu bizim için bir ayıptır.- “Müsaade ederseniz ben bu camiye bir sıvattırayım.” dedi.

Tabi cami de bizim değil. Evkâfa müracaat edip izin almak lazım.

“Bir söyleyelim, bakalım.” dedim:

“Masrafı bana ait.” dedi.

Şimdi Boğaz’ın bilmem ne tarafında oturan hanımefendi buraya gelsin de İskenderpaşa camiiinin tamirine parasını koysun. İskenderpaşa’nın cemaati de seyirci olsun. Bu in-

sana acı geliyor. Biz ölmedik ki. Sen geliyor-
sun da bizim camimize hayır yapacaksın. Bu-
nu biz de yapabiliriz. Ama ortada yapan yok.
O gelmiş, bakmış, her taraf toz toprak içinde,
kir pas içinde görmüş. Bu İskenderpaşa'ya
yakışmaz. “Buraya ben şu kadar parayı ayır-
dım.” diyor. “Kim yapacaksa ortaya çıksın.”

Bu insanlarda bir cibilli-i hilkattir. Bazı
insanlardan zorla alamazsın bazısı da böyle
getirir, zorla verir. Allah yolunda onun için
tûbâ buyurmuştur.

Tûbâ li-men amile bi-ilmihî. “İlmiyle
âmil olan ve fazla malını da infak eden adam-
lara müjde olsun.”

Onlar ne güzel insanlardır. Allah sayılarını
çok etsin. Malları mübarek olsun. Vücutla-
rına da âfiyetler versin.

c. İlmiyle âmil olan ve fazla malını da infak eden adamlara müjde olsun

Dün bir hikâye dinledim, hoşuma gitti;

Bir vezir ödünç olarak para dağıtırmış.
İhtiyaç sahipleri gelirmiş, para isterlermiş.
Demiş ki; “Veririm ama hükümdar ölünce
borcumu isterim. Hükümdar ölünce paranızı
teslim edersiniz. Ama hükümdarın ne zaman

öleceğini bilmem. O ölünceye kadar bu para sizindir. O öldükten sonra getirin.” demiş.

Tabi herkes sevine sevine paraları almış. Bu da hükümdarın kulağına gitmiş.

“Vay kepaze herif, ben buna bu kadar mevki vermişken benim ölümümü isteyerek millete para dağıtıyor!” demiş.

Çağırılmış adamı.

“Ya sen böyle mi yapıyorsun? Utanmıyor musun, sıkılmıyor musun?” demiş.

“Evet, yaptım ama o iş öyle sizin anladığınız gibi değil.” demiş.

“Ya?”

O fakir fukara bu parayı alacak da vermemek için; “Ya Rabbi! Sen bu hükümdarı öldürme!” diyecekler. “Sen yaşayacaksın. Bu senin ölümün için değil, yaşaman için. Sen ters anlıyorsun yahut sana ters anlatmışlar.” demiş.

Onun için lafı tersine de anlamamak lazımdır. Allah kusurlarımızı affetsin.

Kıfaf miktarı yaşamak bir hünerdir. İnsan parayı bulunca şımarır, şımarmasıyla parayı

haram yollara harcar. Helâl haram tanımadan zevk-ü sefasına harcar. Böyle yapmayın, onun mesuliyeti de ağırdır. Kanaat de büyük devlettir.

“Hazineler tükenir ama kanaat tükenmez.” denmiş.

el-Kanaatü kenzün.

طُوبَى لِلشَّامِ لِأَنَّ مَلَائِكَةَ الرَّحْمَنِ بِأَسِطَةٍ أَجْنَحَتَهَا
عَلَيْهَا.

*Tûbâ li'ş-Şâmi lienne melâikete'r-Rahmâni bâsitatün ecnihatehâ aleyhâ.*³

Bunlar tebşirattı.

³ Tirmizî, “Menakıb”, 75, r. 3954; Ahmed b. Hanbel, V, 185, r. 21607; İbn Hibbân, *Sahîh*, XVI, 293, r. 7304; Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 249, r. 2900; Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 249, r. 2901; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, IV, 218, r. 19448; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, VI, 409, r. 32466; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, IV, 8-9, r. 2109; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, V, 158, r. 4933; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, V, 158, r. 4934; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, V, 158, r. 4935; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XII, 274, r. 35017; Gümüştânevî, *Râmûz*, 313, r. 6.

Tûbâ li'ş-Şâmi. “Şam şehri halkı için müjdeler olsun!”

Lienne melâikete'r-Rahmâni bâsitatün ecnihatehâ aleyhâ. “Şam’ın mübarekliğinden dolayı melekler oranın muhafazası için müvekkel olmuşlar, Şam’ın muvazzafı olmuşlar.”

Oralar güzel bağlık, bahçelik, sulak yerlerdir. Cenâb-ı Peygamber İslâm’ın eline geçmesi için de tebşiratta bulunmuştur. Ve en nihayetinde İslâmların diyarı olmuştur, elhamdülillah. Allah bugün orayı Yahudi’nin şerrinden muhafaza etsin.

طُوبَى لِمَنْ رَأَى وَأَمَّنَ بِي، ثُمَّ طُوبَى، ثُمَّ طُوبَى، ثُمَّ
طُوبَى لِمَنْ آمَنَ بِي وَلَمْ يَرِنِ قِيلَ وَمَا طُوبَى قَالَ
شَجْرَةٌ فِي الْجَنَّةِ مَسِيرَةٌ مِائَةٌ عَامٍ، ثِيَابُ أَهْلِ الْجَنَّةِ
تَخْرُجُ مِنْ أَكْمَامِهَا.

*Tûbâ li-men raânî ve âmene bî sümme
tûbâ sümme tûbâ sümme tûbâ li-men âmene
bî ve lem yeranî kîle: Ve mâ tûbâ? Kâle: Şe-
ceretün fi'l-cenneti mesîretün mieti âmin*

*siyâbü ehli'l-cenneti tahrücü min-ekmâmihâ.*⁴

Tûbâ. "Müjdeler olsun!" *Li-men raânî ve âmene bî.* "Benim zamanımda yetişmiş, doğmuş, büyümüş, beni görmüş, bana da iman etmiş." Ebû Cehiller de gördü, Firavunlar da gördü ama para etmedi. Görüp de iman edenlere müjde olsun!

Sümme tûbâ, sümme tûbâ, sümme tûbâ. "Tekrar müjde olsun. Tekrar müjde olsun. Tekrar müjde olsun!" *Li-men âmene bî ve lem yeranî.* "Ben dünyadan ayrılmışım, ondan sonra bana iman etmiş yahut memleketi uzak, beni görmeden iman etmiş. Beni görmeden iman etmiş olanlara da müjdeler olsun!" Hem de üç defa müjde ifadesi kullanılmış.

⁴ Ahmed b. Hanbel, III, 71, r. 11673; İbn Hibbân, *Sahîh*, XVI, 213, r. 7230; **Hâkim**, *el-Müstedrek*, IV, 96, r. 6994; **Tayâlisî**, *Müsned*, II, 452, r. 1228; **Abd b. Humeyd**, *Müsned*, I, 308, r. 1000; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, II, 519, r. 1374; **Taberânî**, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, VIII, 260, r. 8010; **Makdisî**, *el-Muhtâre*, IX, 99, r. 87; **Ali el-Muttakî**, *Kenzu'l-ummâl*, XI, 535, r. 32500; **Gümüşhânevî**, *Râmûz*, 313, r. 7.

Kîle: Ve mâ tûbâ? “Ya Resûlallah! Tûbâ nedir?” diye sordular.

Buyurdu ki;

Şeceretün fi'l-cenneti. “Cennette bir ağaçtır ki.” *Mesîretün mieti âmin.* “Yüz sene etrafını dolaşmaya gitsen yetiştiremezsin.” *Siyâbü ehli'l-cenneti tahrücü min-ekmâmihâ.* “Onun tomurcuk yerlerinden ehl-i cennet esvapları da akar.”

Cennet esvapları hazırlanmış olarak çıkar. Öyle kudret-i İlâhî'dir.

“Kudret-i İlâhî ile o ağacın tomurcuk yerlerinden ehl-i cennetin esvapları sürülerle akar durur.”

طُوبَى لِمَنْ أَكْثَرَ الْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ،
فَإِنَّ لَهُ بِكُلِّ كَلِمَةٍ سَبْعِينَ أَلْفَ حَسَنَةٍ، كُلُّ حَسَنَةٍ
مِنْهَا عَشْرَةُ أَضْعَافٍ، مَعَ الَّذِي لَهُ عِنْدَ اللَّهِ مَنْ
الْمَزِيدِ النَّفَقَةُ عَلَى قَدْرِ ذَلِكَ

Tûbâ li-men eksera'l-cihâdi fi-sebîlil'lâhi min zikril'lâhi fe-inne lehû bi-küllî kelimetin seb'îne elfe hasenetin külli

*hasenetin minhâ aşeratün ed'âfin mea'llezî lehû 'indal'lâhi mine'l-mezîdi'n-nefekatü alâ kaderi zâlik.*⁵

Tûbâ. "Müjdeler olsun!"

Li-men eksera'l-cihâdi fi-sebîlil'lâhi. "Allah yolunda cihad edenlere." Ama cihadı da ekser, çok cihat ediyor. Oradan kalkıyor, öteki harbe gidiyor. Öteki harpten, başka harbe geçiyor. Durmadan fî sebîlillah muharebelere gidiyor.

Min zikril'lâhi "Allah'ın zikrini de dilinden bırakmıyor." Cihatta ama Allah'ın zikrini de dilinden bırakmıyor. Hem zâkir, hem mücahit.

Fe-inne lehû bi-küllî kelimetin. "Burada Allah demekle o mücahidin Allah demesi arasındaki fark." *Bi-küllî kelimetin seb'îne elfe hasenetin.* "Onun için Allah yolunda cihatta Allahu Teâlâ'nın zikriyle meşgul olanın her kelimesine 70 bin hasene veriliyor." *Küllî hasenetin minhâ aşeratün ed'âfin.* "O 70 bin

⁵ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, XX, 77, r. 143; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IV, 299, r. 10584; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IV, 340, r. 10798; Gümüşhânevî, *Râmûz*, 313, r. 8.

hasenenin her birisi 700 bin oluyor.” Her kelimesine 700 bin hasene veriliyor.

Bununla beraber *mea’llezî lehû ‘indal’lâhi mine’l-mezîdi*. “Allahu Teâlâ’dan daha ziyade şeyler var ki.” *ellezîne ahsenü ve ziyâde*. “Allahu Teâlâ’nın cemâlini müşâhededir.” Ziyade, paranın pulun, malın mülkün artması değil, Allahu Teâlâ’nın cemâlini müşâhededir.

Nefekatü alâ kaderi zâlik...

Hız. Muaz’dan rivayet olunmuştur.

طُوبَى لِلْمُخْلِصِينَ، أَوْلَيْكَ مَصَابِيحُ الْهُدَى تَنْجَلِي
عَنْهُمْ كُلُّ فِتْنَةٍ ظَلَمَاءُ

*Tûbâ li’l-muhlisîn, ülâike mesâbîhu’l-hüdâ tencelî anhüm küllü fitnetin zulmâ’.*⁶

Yine buyruluyor ki;

Tûbâ. “Müjdeler olsun!”

Kime?

⁶ Beyhakî, *Şuabu’l-îmân*, IX, 177, r. 6448; Deylemî, *el-Firdevs*, II, 448, r. 3936; Ali el-Muttakî, *Kenzu’l-ummâl*, III, 24, r. 5268; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-evliyâ*, I, 15; Gümüşhânevî, *Râmûz*, 313, r. 9.

Li'l-muhlisîn. “İhlâs sahiplerine.”

Müslüman olmak kolay da ihlâs sahibi olmak kolay değildir.

Niçin namaz kılıyorsun? Niçin Allah diyorsun? Niçin *Lâ ilâhe illallah* diyorsun? Niçin uzak yerlerden yorulmuş camiiye geliyorsun?

Bugün dersi dinlemek için adam Bartın'dan buraya gelmiş. Ders dinlemek için cumartesi geliyor, pazar günü akşam da gidiyor.

Komşudan gelenle o adamın buraya gelişinin arasında fark olmaz olur mu?

Bunun için muhlis, ihlâs sahipleri azdır. “İhlâs” denilen şey de kolay bir şey değildir.

İhlâsın açık mânâsı da “katkısız, hâlisliktir.” “Halis yağ” gibidir. Bunun içine başka yağ karışmamıştır. Eğer bir damla karıştırırsan o hâlislikten çıkar. Hâlislikten çıkmaması için katkının olmaması lazımdır.

Katkı nedir?

Allah rızasından gayrı bir maksadın olmamasıdır. Bütün gayenin Allahu Teâlâ'nın rızası olmasıdır.

Belki çok defa dinlemiřsinizdir; bunların bir misali var:

Üç arkadaş gezmeye giderken, yağmurun, fırtınanın şiddetinden bir mağaraya ilticâ etmişler. Oradan da gelen büyük bir kaya mağaranın ağzını kapatmış. İçeride hapis kalmışlar. Ölüme mahkûm durumdalarmış. Allah'a ilticâdan başka kurtulmanın çaresi de yokmuş.

Demiřler ki;

“Yalvaralım, Allah duamızı kabul eder, kurtarırsa kurtuluruz. Kurtulamazsak ne yapalım, kaderimize razı oluruz.”

Birisi demiş ki;

“Ya Rabbi! Benim bir anamla bir babam vardı. Ben bunların karınlarını doyurmadıķça çocuklarımla karınlarını doyurmazdım. Bir gün gittim, baktım, uyuyakalmışlar. Ben de anlaşılan biraz geç kalmışım. Çocuklar da ayağımın altında dolaşıyorlar, ekmek istiyorlar, yemek istiyorlar. Ben ana babamın karnını doyurmadan onlara yemek vermeyi de âdet edinmediğim için onlar uyanıncaya kadar süt kapları elimde, ayakta bekledim.”

Burada iki tane nokta var. Birisi anaya babaya olan hürmet ve saygının yüksekliğidir. Onu uyandırır; “Baba kalk, ana kalk, bak size yemek getirdim.” dese bu terbiyeye muhalif olur.

“O terbiyesizliği yapmamak için onlar uyanıncaya kadar başlarında bekledim. Çocuklar da ayağımın altında dolaşüyor. ‘Baba, baba bizim yemeğimizi ver.’ diye. Onların sözüne iltifat etmedim, bekledim, uyandılar, ana babamın karnını doyurdum. Eğer benim bu hareketimi kabul ettiysen bize buradan bir yol ver.”

Bu dua üzerine taş biraz kımıldamış, içeriye ışık girmiş. Ama çıkmanın yine imkânı yokmuş.

Öteki arkadaşları demiş ki;

“Ya Rabbi! Biliyorsun ya ben de varlıklı bir adamdım. O varlık devrinde bir kıtlık oldu. O kıtlık sırasında bizim akrabalardan bir hanım geldi, benden nafaka istedi, erzak istedi. Ben de ondan kendisini bana teslim etmesini istedim. O da muhalefet etti. Sonra nafaka almak için kendisini bana teslim etmeye mecbur oldu. Fakat tam teslimiyet

anında; ‘Allah’tan kork, bu Allah’ın mührünü bozma!’ dedi. Ben de o korku üzerine titreyerek o kötü fiili terk ettim. Verdiğim paraları da ona helâl ettim. Eğer ondan dolayı benim de bu hareketimi kabul ettiysen bize buradan kurtuluş ver.”

Bunun üzerine taş biraz daha kımıldamış.

Sıra üçüncüsüne gelmiş. O da demiş ki;

“Ya Rabbi! Bana bir amele çalıştı. Parasını vereceğim zaman da adam itiraz etti, parayı almadı, bıraktı, gitti. Ben onun parasını çalıştırdım. Sürüler hâsıl oldu. Bir gün adam daralmış, geldi benden hakkını istedi. Dedim ki: ‘İşte, bunlar senin!’ Adam; ‘Eğlenme benimle, benim senden bu kadar alacağım yok ki!’ dedi. ‘Senin bu kadar alacağın yok ama ben senin paranı çalıştırdım, bu hâsıl oldu. Bu mahsulat senindir.’ dedim. Bir sürü koyunu ona verdim. Adam sürüsünü aldı, gitti. ‘Sen de benim bu hareketimi kabul ettiysen bize yol ver.’ deyince taş yuvarlanıp gitti, biz de kurtulduk.”

İhlâs ile yapılan amellerin insanların kurtuluşuna vesile olmasına bir misal olarak be-

yan olunmuş. Allah cümlemizi o muhlisîn tabakasından eylesin.

Şimdi Kur'an'da da var ya.

Muhlisîne lehü'd-dîn. “İhlâs ile amel ediniz!” buyrulmuş.

Bunun için;

Ülâike mesâbîhu'l-hüdâ. “Bunlar hidayet ışıklarıdır.”

Böyle ihlâs sahibi olan insanlar, karanlıkta kalmış insanlara ışık tutan, onları selâmete götüren insanlardır.

Tencilî anhüm küllü-fitnetin zulmâ'.
“Nasıl ki güneş doğduğu vakitte karanlık gider, aydınlık, selamet gelirse bu ihlâs sahiplerinin hareketleriyle de bütün fitneler, bütün karanlıklar yırtılır, aşılır insan selamet içinde yaşar.”

طُوبَىٰ لِّكَ يَا طَيْرٌ تَأْوِي إِلَى الشَّجَرِ، وَتَأْكُلُ مِنَ
الثَّمَرِ وَتَصِيرُ إِلَى غَيْرِ حِسَابٍ.

*Tûbâ leki yâ tayru, te'vî ile'ş-şeceri ve te'külü mine's-semeri ve tesîrü ilâ ğayri hisâb.*⁷

d. Ey kuş, sana müjde olsun!

Bir kuşa hitaben buyruluyor ki;

Tûbâ leki yâ tayru. “Ey kuş, sana müjde olsun!”

Te'vî ile'ş-şeceri, ve te'külü mine's-semeri ve tesîrü ilâ ğayri hisâb. “Ağaçlara gidersin, o daldan o dala, o daldan o dala konar, meyvelerinden yersin. Hesabın yok, bir şeyin yok. Sana hesap da yapılmaz; ‘Niçin böyle yaptın?’ diye de sorulmaz. ‘Ne mutlu sana!’ diyerek o kuşun hareketleri böyle taltif buyurulmuş.

⁷ İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, VII, 91, r. 34432; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, II, 227, r. 766; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, II, 227, r. 767; Deylemî, *el-Firdevs*, II, 451, r. 3944; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XII, 336, r. 3529; Gümüshânevî, *Râmûz*, 313, r. 10.

طُوبَى شَجْرَةَ غَرَسَهَا اللهُ بِيَدِهِ وَنَفَخَ فِيهَا مِنْ رُوحِهِ
تُنْبِتُ بِالْحُلِيِّ وَالْحُلَلِ وَإِنَّ أَغْصَانَهَا لَتُرَى مِنْ وَرَاءِ
سُورِ الْجَنَّةِ.

*Tûbâ şeceretün ğareseha'llah bi-yedihî
ve nefeha fîhâ min-rûhihî tünbitü bi'l-huliyyi
ve'l-huleli ve inne eĝasânehâ le-türâ min-
verâi sûri'l-cenneti.*⁸

Tûbâ'yı anlatırken buyuruluyor ki;

Tûbâ şeceretün ğareseha'llah bi-yedihî.
“Bu bir ağaçtır ki bu ağacı Allah *celle ve alâ*
kendi eliyle dikmiştir.” Buradaki *el* tabiri
bizim eller gibi anlaşılmalıdır.

Tebâreke'llezî bi-yedihî'l-mülk. “Mülk
elindedir.” Mülk elinde olunca, elinde tutmu-
yor ya bu mülkü böyle değildir. Kudretinin
altındadır. Bunu kudret elleriyle dikmiştir.

Ve nefeha fîhâ min-rûhihî. “Bize nasıl
ruh verdiyse o ağaca da öyle bir ruh vermiştir
ki.” *Tenbitü bi'l-huliyyi ve'l-huleli.* “Bütün

⁸ Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XIV, 457, r. 39250;
İbn Cerîr (Taberî), *Tefsir*, XVI, 443, r. 20394; Gümüş-
hânevî, *Râmûz*, 313, r.11.

ziynetler, esvaplar oradan yetişir, gelir.” Ve *inne eġasânehâ le-türâ min-verâi sûri'l-cenneti*. “Bunun dalları cennet duvarlarının hudutlarının dışından da görülür.”

Bu kadar büyük bir ağaçtır. Şimdi bakalım bunu belleyecek miyiz?

طُوبَى لِمَنْ بَاتَ حَاجًّا، وَأَصْبَحَ غَازِيًّا، رَجُلٌ مَسْتُورٌ
ذُو عِيَالٍ، مُتَعَفِّفٌ قَائِعٌ بِالْيَسِيرِ مِنَ الدُّنْيَا، يَدْخُلُ
عَلَيْهِمْ ضَاحِكًا، وَيَخْرُجُ مِنْهُمْ ضَاحِكًا، فَوَالَّذِي
نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُمْ هُمُ الْحَاجُّونَ الْغَازُونَ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ.

*Tûbâ li-men bâte hâcen, ve esbeha ġâziyen, racûlün mestûrûn zû-iyâlin, müteaffifün kâniun bi'l-yesîri mine'd-dünyâ, yedhulü aleyhim dâhiken ve yahrücü minhüm dâhiken, fe-vellezî nefsi bi-yedihî innehumü'l-hâccûne'l-ġâzûne fî-sebîlillâhi azze ve celle.*⁹

⁹ Deylemî, *el-Firdevs*, II, 444, r. 3923; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, II, 392, r. 7099; Gümüşhânevî, *Râmûz*, 314, r. 1.

Tûbâ. "Müjde olsun!" *Li-men bâte hâcen.* "Akşam hacı olarak yatıyor." Hepimiz hacca özeniriz. "Her sene gidelim." deriz.

Bak, şimdi hacılık nasıl olacak?

Tûbâ li-men bâte hâcen. "Biri hacı olarak yatmış." *Ve asbeha ğâziyen.* "Sabah da ğâzi olarak uyanmış."

Hem hacı, hem gazi olmuş.

Kim bu şimdi?

Akşamdan hac sahibi, sabahtan da gazi ünvanını alıyor.

Racülün. "Bu bir adamdır ki." *Mestûrün.* "Hâli kapalı. Derdini kimseye açmaz. Zaruretinden kimseye bahsetmez." *Zû-iyâlin.* "Çoluğu çocuğu da çoktur."

Müteaffifûn. "Fakat bununla beraber iffet sahibidir."

Hâlini kimseye şikâyet etmiyor.

Kâniun bi'l-yesîri mine'd-dünyâ. "Dünyadan az olan bir şeye kanaat ediyor." *Yedhulü aleyhim dâhiken.* "O, efrâd-ı iyâlinin yanına girerken gülümsüyor."

Yedhulü aleyhim dâhiken. “Ben bugün size çok şey getiremedim; onun için siz de kusura bakmayın.” diye değil de gülerek, sevinç ve sürurla giriyor.

Onları ürkütücü, darıltıcı bir çehreyle değil de onları hoşnut etmek için memnun edici bir çehre ile tebessümle eve geliyor.

Ve yahrücü minhüm dâhiken. “Eviden ayrılırken, işine giderken de güle güle ayrılıyor.” Tatlı tatlı ayrılıyor. Tatlı tatlı evine giriyor. Tatlı tatlı evinden de çıkıp işine gidiyor.

Bak, şimdi Cenâb-ı Peygamber ne diyor?

Fe-vellezî nefsi bi-yedihî. “Nefsim yedi kudretinde olan Allahu *celle ve alâ*’ya kâsem olsun ki” *Innehümü’l-hâccûne’l-ğâzûne..* “İşte bu evine böyle tatlı dillerle, güler yüzlerle giren insanlar, aza kanaat edip derdini başkalarına dökmeyip iffetle geçinenler onlar hem her gün hacı hem de gazidir.”

Öyle senede bir kere gidip orada hacı olacaksın; böyle değildir. Her gün hacı olmak istiyorsan her gün de gazilik unvanını kazan-

mak istiyorsan evine, efrâd-ı ailene ve bütün insanlara karşı güler yüzlü olman gerekir.

Güler yüz, tatlı dille işe git, güler yüz ve tatlı dil ile işten ayrıl. Yoksa abus bir vecih ile suratını asmış, kavgacı, kırıcı, bağırcı, çağırıcı olursan ona göre numara alırsın.

Innehümü'l-hâccûne'l-ğâzûne fî-sebîlillâhi azze ve celle. "Allah yolunda gazi olan, Allah yolunda hacı olan işte bunlardır." buyuruyor.

طُوبَى لِعَيْشٍ بَعْدَ الْمَسِيحِ، يُؤْذَنُ لِلسَّمَاءِ فِي الْقَطْرِ،
وَيُؤْذَنُ لِلْأَرْضِ فِي النَّبَاتِ، فَلَوْ بُدِرَتْ حَبَّةٌ عَلَى
الصِّفَا لَنَبَتَتْ، وَلَا تَبَاغُضَ وَلَا تَحَاسُدَ، حَتَّى يَمُرَّ
الرَّجُلُ عَلَى الْأَسَدِ فَلَا يَضُرُّهُ، وَيَطَأُ عَلَى الْحَيَّةِ فَلَا
تَضُرُّهُ

Tûbâ li-ayşin ba'de'l-Mesîhi yû'zenü li's-semâi fi'l-katri ve yû'zenü li'l-arzi fi'n-nebâti fe-lev büziret habbeke ale's-safâ le-nebetet ve lâ tebâğuda ve lâ tehâsüde hattâ

*yemürre'r-racülü ale'l-esedi fe lâ yedurruhû
ve yetâu alâ'l-hayyeti felâ tedurruhû.*¹⁰

Tûbâ li-ayşin. “Şu hayat sahiplerine müjde olsun ki!” *Ba'de'l-Mesîhi.* “İsa *aleyhisselam* bir gün buraya muhakkak gelecek!”

“İsa *aleyhisselam* geldikten sonraki hayat sahiplerine müjdeler olsun ki!”

Yü'zenü li's-semâi fi'l-katri. “O gün yağmur bir yere yağıyor, bir yere yağmıyor.”

Bugün Hindistan, Pakistan sulara boğuluyor. Bizim buralara her gün yağıyor. İşte Konyası, Adanası diğer bazı memleketleri kuraklık içinde kıvranıyor.

İsa *aleyhisselam* geldikten sonra ki zamanda;

Ve yü'zenü li'l-arzi fi'n-nebâti. “Göklere ‘Sularını aşağıya dök.’ denecek.”

Sularını indir!

Böyle ihtiyaç hâlinde yağmurlar mütemadiyen bol bol yağacak.

¹⁰ *Deylemî, el-Firdevs, II, 450, r. 3943; Ali el-Muttakî, Kenzu'l-ummâl, XIV, 337, r. 38859; Gümüşhânevî, Râmûz, 314, r. 2.*

Li'l-arzi. "Arza da emir verilecek ki."
Fi'n-nebâti. "Sen de dikilen tohumlarını bitir bakalım." *Fe-lev büziret habbeke ale's-safâ.*
"Eğer bir buğday tanesi dikilse." *Ale's-safâ.*
"Bir mermerin üzerine." Bir mermerin üzerine buğday tanesini dikiyorsun.

Le-nebetet. "O da orada biter." Taşın üzerinde, mermerin üzerinde, topraksız, susuz yerde Allah onu bitirirdi.

Ve lâ tebâğuda. "O gün hiç kimse kimseye darılmayacak." Buğz yok. Herkes güler yüzlü, tatlı dilli olacak. Herkes birbirini sevecek, bağrına basacak, kimse kimseye karşı incinmeyecek.

Ve lâ tehâsüde. "Hiç kimse kimseye haset de etmeyecek." "Bunun çok, benim az" yok.

Hatta dünya hayatı o kadar güzel olacak ki,

Hattâ yemürre'r-racülü ale'l-esedi.
"Dağda yürürken aslana rast geleceğiz." *Fe lâ yedurruhû.* "Aslan bize bir şey yapmayacak." Aslan kimseye zarar vermeyecek; o da kuzu gibi olacak.

Ve yetâu alâ'l-hayyeti.. “Koca bir yılan basmışsın.” Tabi yılan sokmak isteyecek. *Fe-lâ tedurruhû.* “O da zarar vermeyecek!”

Ne aslan ne yılan ne de bunlar gibi başka canavar hiç birisi insana ve başka mahlûka zarar vermeyecek. İnsanlara eziyet eden yılan gibi ne kadar haşerat varsa onların hiç birisi de insanlara eziyet vermeyecek.

Bu ne zaman olacak?

İsa *aleyhisselam*'dan sonraki hayatta olacak. Onun gelişinden sonra olan bu hayatta gerçekleşecek. Bilmem o zamana yetişir miyiz ama Allah bizleri de o zamana yetişenlerden etsin.

طُوبَى لِلسَّابِقِينَ إِلَى ظِلِّ اللَّهِ الَّذِينَ إِذَا أُعْطُوا الْحَقَّ
قَبِلُوهُ وَإِذَا سئِلُوهُ بَدَلُوهُ وَالَّذِينَ يَحْكُمُونَ لِلنَّاسِ
بِحُكْمِهِمْ لِأَنفُسِهِمْ

*Tûbâ li's-sâbikîne ilâ zılli'llâhi'llezîne
a'tû'l-Hakka kabîlühû ve izâ seelühü be-*

zelûhü ve'llezîne yahkümüne li'n-nâsi bi-hukmihim li-enfüsihim.¹¹

Tûbâ li's-sâbikîne ilâ zılli'llâh. “Müjde olsun onlara ki Allah’ın gölgeliklerine sebkat ediyorlar.” Öncelik kazanıyorlar. Müsabakadan öncelik kazanmış. O, Allah’ın hususi kıyamet günüdür; kıyamette hiç gölgelik, ağaç, bir şey yoktur. Fakat hususi gölgelikler vardır. O gölgeliklere hak kazanmış olan insanlar girip oturur. Nasıl sinemalarda bazı hususi yerler var, oranın parası fazlaysa o gün âhiretin de hak edenler için böyle husûsi gölgelikleri vardır.

Tûbâ li's-sâbikîne ilâ zılli'llâh.

Bu sâbıkîn kimdir?

Buraya, o gölgeliğe hak kazanmış insanlar kimlerdir?

Ellezîne a'tû'l-Hakka kabîlühû. “Hakkı söylediğin vakitte kabul eden.” *Lâ ilâhe illal-*

¹¹ Hakîm et-Tirmizî, *Nevâdiru'l-usûl*, II, 165; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, X, 248, r. 29327; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XV, 788, r. 43118; Gümüşhânevî, *Râmûz*, 314, r. 3.

Iah Muhammedün Resûlullah. “En güzel din, İslâm dinidir.” Diyen;

Amennâ ve soddaknâ. Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah diyen, İslâm’ın yolu üzerinde yürüyenlerdir.

Şimdi insanlar Hakk’ı kabul etmekte o kadar inatçı ki. Hakkı kabul etmemekte o kadar ısrarcı ki karşısındaki hak sahibini ezmek için yok etmek için elinden gelen her canavarlığı yapıyor. Aslanın yapamadığını, yılanın yapamadığını onlar yapıyor. İftiranın bini bir para, yalanın bini bir para.

Ya, o da senin kardeşin. Biz de bu memleketin insanıyız. Birbirimize neden bu kadar düşman olduk?

Müslümanlık sevgiyle olacak. Sevgide de saygı olacak. Sevgi saygıyı doğurur. Saygı sevgiyi doğurur.

Demek ki ne senin bana karşı sevgin var, ne de benim sana karşı sevgim var ki sen bana karşı düşmansın, ben de sana karşı düşmanın.

Bunlarla Müslümanlık olur mu?

Demek ki bu laf Müslümanlığıymış. Hakiki müslümanda bunların hiç birisinin olmaması lazımdır.

Ellezîne a'tû'l-Hakka kabîlühû. "Hak söylendiği vakitte 'Yahu doğru söylüyor.' der."

"Doğru." Çünkü Allah akıl vermiş. O akılla ölçüyorsun; "doğru" diye kabul ediyorsun.

Demek ki *sâbikûn* bunlar. Hakkı kabul ederler.

İkincisi;

Ve izâ seelühü bezelûh. "Yahu, ben muhtacım. Bu işim var. Bu işim için de bana şu kadar yardım etmeniz lazım. Sana geldim ben de, seni de biliyorum, varidatın da var. Bana bunu yap." dediğimiz vakitte.

Bezelûhü. "Katiyen reddetmez." "İhtiyaç sahibinin ihtiyacını katiyen reddetmez." İşte bunlar o müsabakayı kazananlardır. Herkes güneşin altında terleyip bunalırken onlar da o gölgeliklerde istirahat edeceklerdir.

Üçüncü bir vasıfları da;

Vellezîne yahkümüne li'n-nâsi bi-hukmihim li-enfüsihim. “Bir hüküm verecekleri vakit evvela nefislerine müracaat ederler.” O hükmü nefislerince nasıl kabul edeceklerse karşısındakine de öyle hüküm verirler. Kendisi o hükmü kabul etmeyecek, başkasına onu nasıl desin. Evvela kendisi kabul edecek, kendisine o hükmü nasıl verecekse başkasına da o hükmü öyle verecek.

Allah cümlemizi bu zümreye dâhil olan kullarından eylesin. Her ne kadar bu zümrenin ehli değilsek de Cenâb-ı Hak onların hürmetine cümlemizi o zümreye dâhil olan kullarından etsin.

Hakkı kabul eden, istenildiği vakitte istenilen şeyi veren ve hükmü verirken de kendi nefisine nasıl veriyorsa başkasına da öyle hükmedenlerden eylesin.

طَيَّبُوا أَفْوَاهَكُمْ، فَإِنَّ أَفْوَاهَكُمْ طَرِيقُ الْقُرْآنِ.

*Tayyibû efvâheküm fe-inne efvâheküm tarîku'l-Kur'âni.*¹²

Tayyibû efvâheküm. “Siz ağızlarınızı temizleyiniz.” *Efva.* “Ağız.”

Feinne efvâheküm tarîku'l-Kur'ân. “Ağızlarınız ekmek yemek yeri değil, Kur'an'ın yoludur.” Dişlerinizden çıkacak o mahreçler, boğazınızdan çıkacak o sesler, Kur'an yoludur.

Binâenaleyh Kur'an yolunu kirletmeyiniz, pisletmeyiniz.

O zaman tabi ne sigara var ne başka şey var. Fakat soğan, sarımsak ya da bilmediğimiz başka şeylerden ağızın kirlenmesinden dolayı gibi Cenâb-ı Peygamber işaret buyuyorlar ki;

Tayyibû efvâheküm. “Ağızlarınızı temizleyiniz.” Bu emir yalnız o günkü insana değil, kıyamete kadar gelecek müslümanlara şâmil-dir.

¹² İbn Mâce, “Tahâret”, 7, r. 291; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, IV, 296; Mizzî, *Tuhfetü'l-eşrâf*, VII, 377, r. 10106; Gümüşhânevî, *Râmûz*, 314, r. 4.

Siz ağızlarınızı temiz tutun. Ağızın temizliği sigara içen insan için mümkün değildir. Ağızını ne kadar yıkarsa yıkasın, ne kadar misvaklarla, fırçalarla fırçalasın sigaranın kokusu bu ağza sınıyor ve onu da ağızdan çıkarmak imkânı olmuyor.

Onun için geçen bir mecmuada dinledik. [okuduk.] Amerika'nın bu husustaki mütehasısları araştırma yapmışlar. Sigara içen insanlarla sigara içmeyen insanların boğazlarına ve vücutlarına makineler vasıtasıyla bakmışlar. Sigara içen insanın, ne kadar içiyorsa damarcıkları darala darala küçücük kalmış. Kan oradan geçerken çok zorlanıyormuş. Günün birinde de tıkanıp gürültüye gidiyor.

Sonra nispet dâhilinde bir de sigara içmeyeninkine bakıyorlar. İçmeyeninki tertemiz. Su borusundan güzelce akıp gidiyor. Hiç rahatsızlığı yok.

Binâenaleyh birçok rahatsızlıkların, hastalıkların başı olarak sigarayı bulmuşlar.

Sigara vücuda çok mazarratlı bir beladır. Bu bir dert ki içimize girmiştir. Ufacık yavrularımızdan tut, koskoca ihtiyarlarımıza kadar ağızlarında fosur fosur içerler,

beş on lirasını da buna harcarlar. Bu paralar israftır.

Kaç milyonuz?

Aşağı yukarı bu sene kırk milyona geliyoruz. Kırk milyon insandan on milyonu sigara içiyor diyelim. Asgari on milyonu içer.

Her bir insan on lira harcasa. On milyon insan ne yapar?

Bir günde yüz milyon lira yapar, değil mi?

On günde ne yapar? Bir milyar olur mu yahu? Sahi mi?

On günde bir milyar lira yapar.

Yüz günde?

Bak bak, akıl durdu artık. Biz Amerika'nın bütçesini çoktan geçiyoruz. Bizim sigara paralarıyla Amerika geride kalır. Ama Allah selamet versin, o zararı başkadır. Kanser oluyormuş, başka çeşit hastalıklar oluyormuş.

Şimdi tayyare cemiyeti bağırıyor; "Verin paraları, tayyare yaptıracağız."

Düşmanlar -tayyareden- sonra boğar bizi. Gemicilerimiz, donanmacılarımız; "Para ve-

rin, donanma yapalım.” diyor. Biz çok gerideyiz. Sonra o donanmalar bizim hudutlarımızda bizi yürütmezler.

Biz onlara paraları veremiyoruz ama göklere uçurup gidiyoruz. Bak kaç milyar para ediyor. Bir senede. On senede ne eder, yüz senede ne eder?

Ne büyük israftır. Allah affetsin. Diğer israfları da ona katarsan artık hesap edilmez.

Cenâb-ı Peygamber “kanaat” dedi. Hayatının geçiminde kifaf miktarı olacak. Bir çorba, bir ekmek yetiyor işte. Bir kap da yemek olursa yetiyor. Onlara da kanaat ediyor.

“Günde bir kere de yeter. İki kere bile fazla gelir.” demiş.

Üç çok fazladır. Allah kusurlarımızı affetsin.

Turûku'l-Kur'an olan ağızlarımızın temizliği için ağızımızı kirleten şeylerden uzak olmamız lazımdır.

Müslüman, beş vakit namazını kılıyor, aynı zamanda derviş. Ama bakıyorsun ki sigara dumanından ağızı leş gibi kokuyor.

Bu nasıl Müslümandır?

Allahu Ekber deyip divân-ı İlâhiye'ye duruyoruz; ağzımızın kokusundan melek bizim yanımıza sokulmaz.

Bakınız size en güzel misalini vereyim:

Arı bulmuşlar. Arı bal yapmış. Balı alacaklar ama bir türlü arıların yanına sokulamıyorlar. Şeytan sokulmuş. O zaman şeytanın devri.

Demiş ki;

“Ben size bir şey öğreteyim. Onu yaparsanız bunlar buradan kaçır. Siz de balları güzelce toplarsınız.”

“Ne yapalım?”

“Şu otu yakın.” demiş.

Sigaranın yapraklarını, otlarını yaktırmış. Arılar o otun kokusundan kaçışmışlar. Arılar kaçışınca bunlar da balları güzelce toplayıp kefelere, kaplarına doldurup götürmüşler.

Binâenaleyh arılar nasıl kaçarsa melekler de böyle kaçır.

Arıların baldan kaçtığı gibi melekler de bizim ağız kokumuzdan kaçır. Onun için ca-

milerimizde bahusus kandillerimizde görüyorsunuz, güzel kokular yakıyoruz.

Niçin o güzel kokuları yakıyoruz?

“Melekler gelsin.” diye yakıyoruz.

Çünkü melek senin benim güzelliğime bakmaz, güzel kokulara bakar.

Allah’ın zikrinden daha güzel şey yoktur. O güzel zikir yerlerini bir de maddi kokularla koklattığımız vakitte melekler oraya dolar. Dolduğu vakit orada rahmet-i İlâhi bol olur, gönüller yumuşar, kalpler yumuşar, insan çeşitli nimetlere mazhar olur.

Allah cümlemizi affetsin.

e. Müslümanlık nefse hâkimiyetle olur.

“Müslümanlık teslimiyettir.” dedik.

Teslimiyetin başı, nefse hâkim olmaktır. Nefsine hâkim olamayan insan tam müslüman sayılmaz. Tam Müslümanlık nefse hâkimiyetten sonra başlar.

Nefse hâkimiyeti nasıl yapacağız?

Onun istediklerini yaptığımız her an onun esiriyiz, nefsin esiriyiz, nefsin kölesiyiz. Nefis

hiçbir zaman bizi hayra sevk etmez. Hep bizi şerre sokar.

İnne'n-nefse le emmâretün bi's-sûi.

ظَهَرْتُ لَهُمُ الصَّلَاةُ فَقَبِلُوهَا، وَخَفِيَتْ لَهُمُ الزَّكَاةُ
فَأَكَلُوهَا أَوْلِيَّكَ هُمُ الْمُنَافِقُونَ

*Zaharet lehümü's-salâh fe-kabîlûhâ ve hafiyet lehümü'z-zekâtü fe-ekelüha Üläike hümü'l-münâfikûn.*¹³

“Şimdi artık müslüman oldum.” dedi.

“Öyleyse namaz kılacaksın.” dediler.

“Peki.” dedi.

Tabi namaz kılmak cemaatle olacak. Müslüman olduysa cemaatin içine giriyor.

Fe-kabîlûhâ. “Namazı kabul ettiler, ‘kılalım’ dediler.”

Ve hafiyet lehümü'z-zekât. “Ama zekâtı kendin vereceksin. Onu kimse görmeyecek.”

Görmeyeceği için *fe-ekelüha* “Onu vermediler.”

¹³ Bezzâr, *Müsned*, III, 64, r. 4342; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VI, 306, r. 15808; Gümüshânevî, *Râmûz*, 314, r. 7.

Namazı kılıyorlar ama zekâta gelince onu envai çeşit bahanelerle vermeyip kendileri yiyorlar.

Ülâike hümü'l-münâfikûn. “Bunlar ise münafıklardır.”

Namaza gelince kılıyor, zekâta gelince kaçıyor.

عَائِدُ الْمَرِيضِ فِي مَخْرَفَةِ الْجَنَّةِ فَإِذَا جَلَسَ عِنْدَهُ
غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ.

*Âidü'l-merîd fî-mahrefeti'l-cenneti, fe-izâ celese indehû ğamerathü'r-rahmeh.*¹⁴

Âidü'l-merîd. “Hastaları ziyaret ediniz.”

Hastaların ziyareti, *fî-mahrafeti'l-cenneti*. “Cennet bahçelerinde oturmak gibidir.” “Bir hastanın ziyaretinde bulunduğu müddetçe sen cennet bahçelerinde oturuyor-

¹⁴ Müslim, “Birr”, r. 39; Ahmed b. Hanbel, V, 283, r. 22439; Ahmed b. Hanbel, V, 283, r. 22445; İbn Hibbân, *Sahîh*, VII, 223, r. 2957; Bezzâr, *Müsned*, III, 246, r. 1036; Bezzâr, *Müsned*, X, 120, r. 4184; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, XI, 402, r. 8739; Taberânî, *Müsnedü's-şâmiyyîn*, IV, 44, r. 2688; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, II, 297, r. 3769; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IX, 92, r. 25127; Gümüşhânevî, *Râmûz*, 314, r. 8.

sun, gibidir.” “Bu gidişle cennet bahçesine gitmiş gibi oluyor.”

Fe-izâ celese indehû. “Hastanın yanında oturduğu vakit.” *Ğamerathü’r-rahmeh.* “Kendisi rahmet-i İlâhiye’ye kapılıyor.”

Balık suyun içine nasıl gömüldüyse o da rahmet-i İlâhiye’ye öyle gömülüyor. Her tarafı rahmet-i İlâhiye oluyor. Onun için mümkün mertebe siz hastalarınızı ziyaretten geri kalmayın.

عَائِدِ الْمَرِيضِ يَخُوضُ فِي الرَّحْمَةِ فَإِذَا جَلَسَ عِنْدَهُ،
غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ، وَمِنْ تَمَامِ عِيَادَةِ الْمَرِيضِ أَنْ يَضَعَ
أَحَدُكُمْ يَدَهُ عَلَى وَجْهِهِ، أَوْ عَلَى يَدِهِ، فَيَسْأَلُهُ كَيْفَ
هُوَ، وَتَمَامُ مَحَبَّتِكُمْ بَيْنَكُمْ الْمُصَافِحَةُ

Âidü’l-merîd yehûdu fi’r-rahmeti. Fe izâ celese indehû, ğamerathü’r-rahmetü ve min-temâmi iyâdeti’l-merîdi en-yedea ehadüküm yedehû alâ-vechihî ev alâ-yedihî fe-yes’elehû

*keyfe hüve ve temâmü mehabbetiküm beyneküm el-musâfahatü.*¹⁵

Âidü'l-merîd. “Hastayı ziyaret eden.”
Yehûdu fi'r-rahmeti. “Rahmet-i İlâhiye'ye dalar.” Rahmet-i İlâhiye havuz gibidir.

Fe izâ celese indehû. “Hastanın yanında oturduğu vakitte de.” *Ğamerathü'r-rahmetü.* “Rahmet-i İlâhiye kendini kaplar.” *Ve min-temâmi iyâdeti'l-merîdi.* “Hastayı ziyaretin tamamı.” *En-yedea ehadüküm yedehû alâ-vechihî.* “Elini hastanın yüzüne koyar.” Ağzına, yüzüne bir yerine koyar.

Ev alâ-yedihî. “Veya hastanın elini tutar.” *Fe-yes'elehû keyfe hüve.* “‘Nasılsın kardeşim?’ diye hâlini hatırını sorar.” *Ve temâmü beyneküm el-musâfahatü.* “Sizin beyinlerinizde olan tahiyyenin en güzeli birbirilerinizle musafaha etmenizdir.”

¹⁵ **Tirmizî**, “İsti'zân”, 31, r. 2731; Ahmed b. Hanbel, V, 260, r. -1; Ahmed b. Hanbel, V, 268, r. 22309; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, XI, 283, r. 8547; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, XI, 422-423, r. 8768; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, VIII, 211, r. 7854; **Heysemî**, *Mecme'u'z-zevâid*, II, 297, r. 3765; **Ali el-Muttakî**, *Kenzu'l-ummâl*, IX, 95, r. 25141; **Rûyânî**, *Müsned*, II, 287, r. 1217; **Hennâd**, *ez-Zühd*, I, 226, r. 374; **Gümüşhânevî**, *Râmûz*, 314, r. 9.

Musafahada çok fedâil vardır. O fedâilden nâşidir ki elinde eldiven varken birbirinin elini tutmak kadar ayıp bir şey yoktur. En büyük ayıp eline eldiven giydiğin halde kardeşinle musâfaha etmendir. Tabi elinde bir hastalık varsa o ayrıdır. Hastalık olmadığı takdirde elinde eldivenle musafaha, karşı tarafa hakarettir.

Nasıl, neden hakâret oluyor?

Çünkü o eldiven temaslara mâni oluyor. O temaslara iki tarafın birbirine muhabbeti geçecek. Musâfahadan murad iki tarafın birbirine muhabbetlerinin arttırılmasıdır. O iki tarafın muhabbetinin içeriye akması en büyük devlettir.

Onun için ona mâni olan eldivenler mezmumdur.

عَادَى اللّٰهَ مَنْ عَادَى عَلِيًّا.

'Âda'llâhu men 'âdâ aliye.¹⁶

¹⁶ Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XI, 601, r. 32899; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-sahâbe*, II, 1043; İbn Hacer, *el-İsâbe*, II, 373; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ğâbe*, II, 238; Gümüşhânevî, *Râmûz*, 314, r. 10.

Yine buyurmuş ki; *Âlimün ada'llâhu men adâ aliye*. “Hz. Ali’ye adavet eden, Allah’a adavet eder. Hz. Ali’ye düşmanlık eden Allah’a düşmanlık yapmış olur.”

عَالِمٌ يُنْتَفَعُ بِعِلْمِهِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ

*Âlimün yüntefeu bi-ilmihî hayrun min-elfi âbidin.*¹⁷

Âlimün. “Bir âlimdir ki” *Yüntefeu bi-ilmihî*. “İnsanlar onun ilminden intifa [istifade] ediyor, faydalanıyor.” *Hayrun min-elfi âbidin*. “Bir alim, 1000 âbitten daha hayırlıdır.”

Âlim, namazında daim olan, gece gündüz namaz içinde olan âbitten daha hayırlıdır demiş. Çünkü âbidin ibadetinden istifade ancak kendi nefsinedir. Ötekinin faydası ise âmmeyedir.

“Âmmeye taalluk ettiğinden dolayı bin âbidin ibadetinden, ilminden intifâ olunan, faydalanılan âlim hayırlıdır.” buyurmuş.

¹⁷ Deylemî, *el-Firdevs*, III, 41, r. 4100; **Deylemî, *el-Firdevs*, III, 183**; Gümüshânevî, *Râmûz*, 314, r. 11.

عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ ذَاكَ
لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءٌ شَكَرَ، فَكَانَ
خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءٌ، صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ.

*Aceben li-emri'l-mü'mini, inne emrehû küllühû hayrun ve leyse zâke li-ehadin illâ li-mü'mini in-esâbethü serrâü şekere fe-kâne hayran lehû ve in esâbethü darrâü, sabera fe-kâne hayran leh.*¹⁸

Aceben li-emri'l-mü'mini. “Şu mü'minin işi, o kadar acayıptir ki.” *Inne emrehû küllühû hayrun.* “Onun her işi hayırdır.” *Ve leyse zâke li-ehadin illâ li-mü'mini.* “Bu her şeyi hayır olan hiç kimse için olmaz; bu ancak

¹⁸ Müslim, “Zühd”, r. 64; Dârimî, “Rikâk”, 61, r. 2819; Ahmed b. Hanbel, IV, 332, r. 18934; Ahmed b. Hanbel, IV, 333, r. 18939; Ahmed b. Hanbel, VI, 16, r. 23924; Ahmed b. Hanbel, VI, 16, r. 23930; **İbn Hibbân**, *Sahîh*, VII, 155, r. 2896; **Beyhakî**, *es-Sünenü'l-kübrâ*, III, 526, r. 6554; **Beyhakî**, *Şuabu'l-îmân*, VI, 276, r. 4169; **Taberânî**, *el-Mu'cemü'l-evsat*, IV, 153, r. 3849; **Ali el-Muttakî**, *Kenzu'l-ummâl*, I, 145, r. 710; **Gümüştânevî**, *Râmûz*, 314, r. 12.

mü'minler için geçerlidir.” Mü'minin her işi hayırdır.

İn-esâbethü serrâü. “Mesebet isabet etmiş, kendisine nimetler geliyor, bolluklar geliyor.” Sıhhati yerinde, varlığı yerinde, çoluk çocuğu yerinde, keyfi yerinde.

Şekere. “‘Allah’ım, sana çok şükür. Bunları veren sensin.’ diye hamd ediyor, Allah’a şükrediyor.” O şükrettiği için hayırlı oluyor. Tabi yalnız diliyle değildir. Şükrün iktizası olan merhameti var, yardımını var, ibadet-i taati var, her şeyi yerinde.

Fe-kâne hayran lehû. “Bu varlık, bu sürur, bu nimet, bu ihsan onun için hayırlıdır.”

Çünkü verilene şükrediyor.

Ve in şekertüm ve le ezîdenneküm. “Daha da artmaya vesile oluyor.” *Ve in esâbethü darrâü.* “Sıkıntı geldi, yağmur yağmıyor, su yok.” Darlık var, maişet yok, kazanç az, bir sürü şeyler, sıkıntılar var.

Sabere. “Bunun karşılığında da sabrediyor.” “Bu kudret, kuvvet Allah’ındır.” diyor. Bazen öyle yapar bazen de böyle yapar.

Onun için İbrahim Hakkı der ki;

“Bazen verir, bazen vermez. Bazen indirir, bazen de çıkarır. Hepsi Allah’ındır.”

Onun için;

“Mevlâm görelim neyler, neyleyse güzel eyler.” demiş. Onun için bu sıkıntı zamanlarına da meşakkat zamanlarına da sabrediyor. Sabrettiğinden dolayı *fe-kâne hayran leh*. “Bu hâli de onun için hayırlı oluyor.” Nimetteki hâli de hayırlı, darlık hâli de yine hayırlıdır.

عَجِبْتُ مِنْ قَضَاءِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لِلْمُؤْمِنِ، إِنْ أَصَابَهُ
خَيْرٌ حَمِدَ رَبَّهُ وَشَكَرَ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ حَمِدَ
رَبَّهُ وَصَبَرَ، يُؤْجِرُ الْمُؤْمِنُ فِي كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى فِي
اللُّقْمَةِ يَرْفَعُهَا إِلَى فِي امْرَأَتِهِ .

Acibtü min-kadâi’l-lâhi azze ve celle li’l-mü’mini in esâbehû hayrun hamide Rabbehû ve şekere ve in esâbethü musîbetün hamide Rabbehû ve sabere, yü’ceru’l-mü’minü fî-

*küllî şey'in hattâ fi'l-lukmati yerfeuhâ ilâ-fî imraetih.*¹⁹

Bunu ikinci bir tabir de;

Acibtü min-kadâi'llahi azze ve celle li'l-mü'min. “Allahu Teâlâ'nın mü'min kullarına olan hükmüne taaccüp etmemek mümkün değildir.”

Çünkü;

İn esâbehû hayrun hamide. “Hayırlar geldiği vakitte hamd ediyor.” Hamdinin icabı olan İslâm'ın iktizalarını yapıyor.

¹⁹ Ahmed b. Hanbel, I, 173, r. 1487; Ahmed b. Hanbel, I, 173, r. 1492; Ahmed b. Hanbel, I, 177, r. 1531; Ahmed b. Hanbel, I, 182, r. 1575; **Tayâlisî**, *Müsned*, I, 171, r. 208; Abd b. Humejd, *Müsned*, I, 77, r. 139; Abd b. Humejd, *Müsned*, I, 78, r. 143; **Bezzâr**, *Müsned*, IV, 16, r. 1194; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, III, 526, r. 6555; **Beyhakî**, *Şuabu'l-îmân*, VI, 275-276, r. 4168; **Taberânî**, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, VIII, 40, r. 7316; Makdisî, *el-Muhtâre*, III, 222, r. 1027; Makdisî, *el-Muhtâre*, III, 223, r. 1028; **Heysemî**, *Mecme'u'z-zevâid*, VII, 209, r. 11906; **Ali el-Muttakî**, *Kenzu'l-ummâl*, I, 158, r. 789; **İbnü'l-Mübârek**, *ez-Zühd ve'r-rekâik*, II, 29; **Gümüshânevî**, *Râmûz*, 314, r. 13.

Ve şekere. “Şükrediyor.” Hem hamd ediyor hem de şükrediyor.

Ve in esâbethü musîbetün. “Musibet geldiği vakitte de yine ona karşı da.” *Hamide Rabbehû.* “Hamd ediyor.” *Ve hamide.* “Rabbine hamd ediyor, ‘Veren sensin.’ diyor. Çocuğu verdin, bunu veren sensin. Bir de alıveriyor. Alırken, ‘Alan da sensin.’ diyor. ‘Hamd olsun sana.’ diyor. *Ve sabera.* “Sabrediyor.”

Yü’cerü’l-mü’minü fî-küllü şey’in. “Mü’min onun için her şeyden dolayı me’cur olur.” Mü’min her şeyden dolayı ecir alır. Hiçbiri bedava değildir. Her şeyden dolayı Allah bize bol bol ecir verir. Camiye gelirken her attığımız adıma mükâfât veriyor. Baksana bir abdest alıyoruz, bütün günahlarımız gidiyor. Bu ne devlettir! Namaza geliyoruz, günahsız olarak çıkıyoruz.

Yaptığımız her hayırda Cenâb-ı Hakk’ın bol bol mükâfâtları var. Onun için her şeyde mü’mine ecir veriyor.

Bu ecrinden dolayı *hattâ fi’l-lokmati.* “O kadar ki bir lokmanız var.” *Yerfeuhâ ilâ-fî imraetih.* “O lokmayı hanımının ağzına iltifaten koyarsan bunda da ecir vardır.” Hanımı-

nın ağızına koyduğu bu lokmadan dolayı da Cenâb-ı Hak sana ecir veriyor.

Niçin?

Aradaki muhabbete vesile oluyor. Eve güler yüzle girmen ve güler yüzle çıkmanın vesilelerinden birisi de oluyor. Ama sen suratını asar kimseye bakmazsan o da suratını asar, ondan sonra bu evde ne rahmet, ne bereket, ne de hayır olur.

عَدَدُ دَرَجِ الْجَنَّةِ عَدَدُ آيِ الْقُرْآنِ، فَمَنْ دَخَلَ الْجَنَّةَ
مِنْ أَهْلِ الْقُرْآنِ فَلَيْسَ فَوْقَهُ دَرَجَةٌ

*Adedü dereci'l-cenneti adedü âyi'l-Kur'âni, fe-men dehale'l-cennete min-ehli'l-Kur'âni fe-leyse fevkahü dereceh.*²⁰

Adedü dereci'l-cenneti adedü âyi'l-Kur'âni. “Cennetteki dereceler, Kur'an ayetleri kadardır.” Çünkü Kur'an'ı Allah rızası için okursun.

²⁰ İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, VI, 120, r. 29952; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, III, 380, r. 1843; **Deylemî**, *el-Firdevs*, III, 58, r. 4158; **Ali el-Muttakî**, *Kenzu'l-ummâl*, I, 512, r. 2273; Gümüştânevî, *Râmûz*, 315, r.2.

Fe-men dehale'l-cennete min-ehli'l-Kur'âni. "Bu ehl-i Kur'an'dan cennete giren insan." *Fe-leyse fevkahû dereceh.* "Onun üstünde daha başka kimse olmayacaktır."

En üstün dereceye ehl-i Kur'an ulaşır. Ehl-i Kur'an'dan murad, ehl-i ilimdir. Yalnız bunlar papağanın okuduğu gibi okuyanlar değil, Kur'an'ın ilmiyle âmil olanlardır.

Yoksa ölümler için okuyan birçok kimseler vardır. Bunların bütün işleri güçleri okumak, okuyunca da onu satmaktır. Üstün dereceler bunlara değildir.

عُرِضَتْ عَلَيَّ أَجُورُ أُمَّتِي، حَتَّى الْقَذَاةُ يُخْرِجُهَا
الرَّجُلُ مِنَ الْمَسْجِدِ، وَعُرِضَتْ عَلَيَّ ذُنُوبُ أُمَّتِي،
فَلَمْ أَرَ ذَنْبًا أَكْبَرَ مِنْ سُورَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ أَوْ آيَةٍ
أُوتِيَهَا رَجُلٌ ثُمَّ نَسِيَهَا

Uridat aleyye ücûru ümmetî, hattâ el-kazâtü yuhricühe'r-racülü mine'l-mescidi, ve uridat aleyye zünûbi ümmetî, fe-lem era

zenben a'zeme min-sûretin mine'l-Kur'âni ev âyetin ûtîhâ racülün sümme nüssîhâ.²¹

Uridat aleyye ücûru ümmetî. “Benim ümmetimin sevapları, bana arz olundu.” Ümmetimin sevapları, ecirleri, yaptığı amel-leri bana arz olundu.

Hattâ el-kazâtü yuhricühe'r-racülü mine'l-mescidi. “Mescitten bir toz parçasını, bir kir parçasını almış, ‘Cami temiz olsun.’ diye dışarıya çıkarıyor.” Bunun sevabı da bana arz olundu. Onu da gördüm. Çok büyük mükâfât-ları vardır.

Ve uridat aleyye zünûbi ümmetî. “Bir de ümmetimin günahları bana arz olundu.” Ecir-leri de arz olundu, günahları da arz olundu. Yani bana gösterildi; “Bunlar ümmetinin se-

²¹ Ebû Dâvud, “Salât”, 16, r. 461; Tirmizî, “Fedâilü'l-kur'ân”, 19, r. 2916; İbn Huzeyme, *Sahîh*, II, 271, r. 1297; Abdürrezzak, *Musannef*, III, 361, r. 5977; Bez-zâr, *Müsned*, XII, 339, r. 6219; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, VII, 253-254, r. 4265; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, III, 353, r. 1813; Beyhakî, *De'avât*, II, 618, r. 4312; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, VI, 308, r. 6489; Begavî, *Şerhu's-sünne*, II, 364, r. 479; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, I, 615, r. 2833; Gümüşhânevî, *Râmûz*, 315, r. 7.

vapları, bunlar da günahları." *Fe-lem era zenben a'zeme min-sûretin mine'l-Kur'âni ev âyetin ûtîhâ racülün sümme nüssîhâ.* "Bir müslümanın Kur'an'ı öğrendikten sonra öğrendiği kısmı unutması kadar büyük bir günah görmedim."

Kur'an'ı öğrenmiş yahut âyetinden bir âyet öğrenmiş. Sonra da onu unutmuş. "Onu unutması kadar günah olan bir şey görmedim." diyor.

Çünkü Kur'an;

Esteîzü billâh. Fe-amû billâhi ve resûlihi ve'n-nûri'llezî enzelnâ. "Hem Allah'a iman hem de Resûlü'ne imandan sonra Kur'an'a nur tesmiye olunuyor." *Ve'n-nûri'llezî enzelnâ.* "İnzâl etmiş olduğunuz nura." Nur, Kur'an'dır.

Demek Kur'an'a ehemmiyet vermiyor, kıymet vermiyor. Başka dünya zevkleri, sefa-ları, işleriyle okuduğu, öğrendiği Kur'an'ı unutuyor.

Allah muhafaza etsin, birçok yavrumuz Kur'an'ı öğrenmeye heves ederler, gelirler, bu aylarda öğrenirler. Fakat ondan sonra bı-

rakınca muhakkak unutulur. Deveyi kazığından bıraktığın vakitte deve nasıl kaçarsa Kur'an'ı bıraktığın vakitte Kur'an da öyle kaçar.

“Ay, ben bunu biliyorum.”

Biliyoruz ama bak, şimdi yok. Senin meşguliyetsizliğın. Dünya meşgalesini öne koyuyorsun, Kur'an ile olan meşguliyetin kalmıyor. Kalmadığı için de bellediklerini unutuyorsun.

Cenâb-ı Peygamber; “Bundan daha büyük günahı görmedim.” diyor

Onun için hepimize düşen büyük vazifelerden birisi, Kur'an'ı her gün okumak; her gün hiç olmazsa bir âyet, iki âyet, üç âyet, beş âyet olmak üzere ezberlemeye çalışmaktır. Bütün vaktini, bütün ömrünü harcayıp da eli boş buradan gitmektense her gün Kur'an'ından bir miktarını oku ve okuduğunu da ezberle. Ezberledikten sonra da tefsir kitaplarına bak.

Şimdi elhamdülillah birçok Türkçe kitaplar da beyan oluyor, mânaları da az çok yazı-

lıyor. Oraya da bakarsın; bu âyet ne diyor-
muş, öğrenirsin.

Bu camiye yardım etmek isteyen hanımın
ikinci bir suali.

Dedi ki;

“Biz kazanç sahipleriyiz. Fabrika sahiple-
riyiz. Kur’an âyetlerini okudum, Türkçelerine
de baktım, o faizle yiyenlerin hâli harap.
Benim paralarım da faiz karışmasından kor-
kuyorum ama ondan kurtulmanın çaresi de
pek yok. Ne yapalım acaba?”

Kazançlarımızın *tıyb* olması için, helâl
hayırlı yerlere harcanması gerekir. Kazançta
bozukluk varsa ne kadar zorlarsan zorla o
kazançlar da hayırlara nasip olmaz. Alamaz-
sın adamdan. Ne yapalım; zorla gırtlığına
basıp da alamazsın.

Li’Ilâhi’l-Fâtiha.

Mehmed Zahid KOTKU

[Bütün HADİS DERSLERİ’ne PDF olarak ulaşmak
için tıklayınız.](#)

